

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Hajnal-utca 2.
hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre 4 „
Negyedévre 2 „
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Simonyi az Iván és Istóczy a Győző.

Az antiszemita táborban kiütött veszekedések az igazi antiszemita főnököt összeütközésbe hozták a képzelt vezérrel, Simonyi Ivánnal. Nemcsak a tagok, hanem a két próféta Istóczy a Győző és Iván a rettenetes is egymásnak hajába kaptak. Simonyi mindig irigyelte Istóczytól a vezérséget, és azzal igyekezett szét oszlatani azt a nimbust, melylyel Istóczyt fanatikus hivei körül övezték, hogy minden alkalmat megragadott, hogy nyílt parlamenti ülésben szónokoljon, azt tartván, hogy ily gyakori felszólalás nekí a párt »vezérszónokának« címét fogja megszerezni. De ebben tévedett, mert minél többször és minél többet beszélt, annál világosabban bizonyítá, hogy beszámíthatatlan, és hogy komolyan egyáltalán nem vehető. Istóczy, mindezek daczára nem örömet látta Simonyi Iván szereplését, mert általa abba a kényszerhelyzetbe sodortatott, hogy ő is felszólaljon. Már pedig Istóczy is a szélhámoskodó tehetetlenségnek stratégiai fogásával él, a mennyibe ő is a harcz könnyebb oldalát — a hallgatást választja másnak engedván át a lármázást, nehogy őt vonják felelősségre bizonyos kihágásokért. Istóczynak minden tehetsége taktikázásból áll. Tudja azt, hogy még az Istent is csak azért tartják leghatalmasabbnak, legbölcsebbnek legjobbnak és legnagyobbbnak, mert csak hallanak róla, de látni nem látják. Istóczy is beszéltet magáról, de kerüli az érintkezést, a szereplést, nehogy gyöngéit leálczázzák. A V a d k e r t e n eltöltött néhány nap elegendő volt, hogy az egész község filozemitává legyen, mert Istóczy a nevezett helységben tehetetlenségének egész visszatartó meztelenségét feltárta, úgy hogy magával Istóczival az antiszemizmust is kerülni kezdték.

Azonban Simonyi Iván sem jobb Istóczynál. Istóczynak tehetségei nincsenek, de van ösztöne, mely őt gyakran a válságos helyzetből is kiségeti; Simonyinak azonban se ez se ösztöne, konfuzus fő, melyben mindenféle kavargó. Hüisága valóságos betegséggé fajult, nála, minek mindent föláldozni képes. Beszédeiről ő maga írja a Grenzbotebe a kritikát, daczára, hogy e lapnak ő a szerkesztője. Istóczyval főleg azért veszett össze, mert attól tart, hogy a tizenkét röpirat fog a magyar antiszemiták hivatalos közlönyének tekintetű, és nem a német nyelven megjelenő Grenzbote, mely már ezen körülmény-nél fogva is hivatta volna a magyar antiszemizmushoz a külföld előtt való képviselésére. Most roppant nagy és majdnem áthidalhatatlan úr támadt a két antiszemita férfiu közt. Simonyi Istóczyval szemben a „konzervatív“ antiszemitát játsza. Hogy ezalatt, mit ért Simonyi, azt az isteneken kívül talán ő maga sem tudná megmondani. Annyi azonban tény, hogy a Grenzbote legutóbbi számaiban, Istóczyt árulónak nevezi, mint a ki személyes ambícióját a pártérdeknek alárendelni nem akarta. Hogy

Istóczy válaszolni fog-e Simonyi pajtásának, azt nem tudjuk. Az bizonyos, hogy Istóczy kerülni szokta a polemikát, mert fél, hogy lefozik és hogy aztán vége vezérségi dicsőségének. Hogy ez esetben elkerülhetetlenné nem válik e reá nézve a polemia, attól függ, vajjon folytatni fogja-e Simonyi Iván grenzbotes támadásait. Akármiképpen legyen a dolog, az antiszemitákat egy kalap alá hozni már többé nem lehet. Simonyi és Istóczy közt, ha most nem is, de a nyílt parlamenti ülésben még lesz »szena«. Két dudás egy csárdában meg nem fér.

Az országos izr. tanítóképző intézet története — 1880 — 85-ig. —

Az országos izr. tanítóképző intézet nemrég megjelent értesítőjéből adjuk a következő fejezetet, mely betekintést nyújt a magyar zsidóságnak a nevezett intézet belső vezetésének masineriájába. A magyar zsidóság nagy része alig tudja, mily alapból, honnan és miképp tartatik fenn ez az intézet; miért is kötelességet vélünk teljesíteni azzal, ha a nevezett intézet szerkezetével és adminisztrációjával itt foglalkozunk. Jelenleg csak az 1880—85-ig terjedő időszaknak történetét adjuk azzal a megjegyzéssel, hogy ebből az olvasó elég világos képet alkothat magának az intézet állapotáról. Az értesítőnek erre vonatkozó része, mely Deutsch H. igazg. tollából ered, így hangzik:

Az igazgatótanács hivatalos kinevezetése az 1880. évi június hó 10-én 15,728. számú vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelettel történt. Erről Békey Imre budapesti kir. tanfelügyelő ur 1880. évi június hó 12-én 522. sz. a. kelt iratával az intézet igazgatóját következően értesítette:

„A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter ur ó nagyméltósága f. hó 10-én 5,828. sz. a. kelt, hozzám intézett kegyes leiratával arról méltóztatott engem értesíteni, miszerint az országgyűlés képviselőházának folyó évi márczius 12-én kelt határozata folytán szükségesnek találta taláta azt, hogy az állami kezelt alatt álló orsz. izraelita iskolaalapból fentartott, s ekkoráig az orsz. rab-biseminarium állandó bizottsága felügyelete alatt álló izr. tanítóképezdéhez az eddig hiányzott igazgató-tanács felállítassék

Ennélfogva felhivott engem arra is, hogy a szóban levő igazgatótanácsot, melynek rendes tagjául ő nagyméltósága tek. igazgató urat képezdei igazgatói minőségénél fogva kijelölni, s engem annak állandó elnökeül megnevezni méltóztatott, mielőbb megalakítván, akként intézkedjem miszerint az igazgatótanács működését már az é hó második felében tartandó képezdei osztály-s tanképesítő vizsgálatokon megkezdhesse.

Végül ő nagyméltósága azt is megjegyezni méltóztatott, hogy az igazgatótanács működésénél az állami tanítóképezdei igazgatásra nézve 1877 évi július hó 13-án 10,998. szám alatt kiadott szabályrendelet fog irányadóul szolgálni.

Midőn tek. igazgató urat mindezekről örvendetes tudomásul értesíteni szerencsém van, részemről még azt jegyzem meg, hogy az igazgatótanács többi tagjait névszerint: Schweiger Márton, dr. Kármán Mór, dr. Simon József, dr. Pollák Henrik és Wahrmann Sándor urakat egyúttal ezekről szintén értesítém.

Meg vagyok győződve, hogy a törvényhozásnak s a magas kormánynak szóban levő nagy fontosságú intézkedése alapján nemes feladatunkat a tanügy érdekében hiven teljesíteni szent kötelességünknek ismerendjük.

Az e hó 14-én délutáni 4 órakor az izr. tanítóképezde helyiségeiben tartandó igazgatótanács alakuló ülésre tek. igazgató urat ezennel egyúttal meghívom.

A mint látni, az igazgató-tanács megalakulása az 1879/80. iskolai év vége felé, közvetlenül a képesítő vizsgálatok megtartása előtt történt. Épp ezért kevés tevékenységet fejthetett ki az igazgatótanács, illetőleg az ebből és a tanári karból alakított vizsgáló-bizottság e képesítő vizsgálatok körül. De a körülmények mégis igen kedvezően alakultak arra, hogy az igazgató-tanács elnöke és tagjai az intézet belső szervezetéről, szellemi és erkölcsi állapotáról, a tanárok működéséről, s a tanítás eredményéről alapos tudomást szerezhessenek.

Tevőleges működését az igazgató-tanács 1880. évi augusztus hó 22-én kezdette meg. Az e napon tartott ülésben ment végbe a megalakulás teljes kiegészítése. Schweiger Márton társelnökké, dr. Kármán Mór alelnökké dr. Kohn Sámuel pedig — a kinevezést el nem fogadó dr. Pollák Henrik helyett — rendes taggá lőn kinevezve. Másrésztől, mert az intézet hitfelekezeti ügyei az igazgatótanács hatáskörébe nem tartozhatnak, azért az ilyen ügyek intézése és felügyelet alatt tartása végett külön bizottságot kelle alakítani; ennek tagjaivá Schweiger Márton, dr. Kohn Sámuel és dr. Simon József lettek. Végül az intézet gazdasági ügyeinek intézése Schweiger Mártonnak, mint a rabbiképző intézet bizottsága elnökének gondnoksága alá lőn helyezve.

Az igazgatótanács illetően módon kijelölt hatáskörében azonnal üdvös tevékenységet fejtett ki. A főntebb már említett, annak idején az országos izraelita iroda elnökségéhez benyújtott előterjesztésemet megújítva, az igazgatótanácsnak az intézet négy évfolyamúvá alakítása

ügyében emlékiratot, s az ajánlott újításnak megfelelő tanítási tervet nyújtottam be, s egyúttal a zene- és énektanításnak az intézetbe azonnal behozatalát javasoltam. Az igazgatótanács e két nagy jelentőségű, az egész intézetet átható javaslatot egész figyelemmel és kellő körültekintéssel beható tanácskozások tárgyává tette. A zene- és énektanításra való javaslataim jóváhagyását az igazgatótanács a magas miniszteriumtól csakhamar kieszközölve, az így ujon alakult zene- és énektanári állomásra nyílt pályázat lőn kiírva. Az intézet érdekeinek lehetőleg teljes biztosítása végett a pályázóknak (számszerint háromnak) az igazgatótanács és két szakértő, névszerint: Bartalus István és Karkiss István előtt szabályszerű próbaelőadást kelle tartaniok. E próbaelőadás és egyéb képesítő okmányai alapján Deutsch (ma Bánfi) Sándor nyerte el az állomást. A zene- és énektanítást, tehát az 1880—81. iskolai év elején a növendékek nagy hasznára és az intézet előnyére meg lehetett kezdeni.

Az intézetnek négy évfolyamúvá kibővítése fölött az igazgató-tanács a tárgyalásokat nem kisebb meg gondolással és körültekintéssel folytatta. S miután mindenoldalu megvitátás után annak szükségét és célszerűségét elismerte, fölívta az igazgatót, hogy a részletes tanítási tervet a tanári karral egyetértve készítse el és terjessze be. Több hónapon át, majdnem minden héten egyszer, tartott tanárkari értekezleteken az új tanítási terv minde-nik mozzanata úgy a képző-intézet, mint a gyakorló iskola részére megállapítást nyervén, az végre 1881. május hóban az igazgatótanács elé volt terjeszthető.

Ez az újtanítási terv a képző intézetre nézve a tanárok megszaporodásán s a tananyagnak ehhez mért kibővítésén és arányos elosztásán kívül más újítást, vagy változtatást nem tartalmazott. De annál jelentősebb intézkedései voltak a gyakorlóiskolára nézve.

Hogy a gyakorlóiskola a tanítóképző céljainak minél jobban megfelelhessen, egy osztatlan gyakorlóiskola szervezéséről kellett gondoskodni. A képzővel kapcsolatos elemi iskola külön osztályú lévén, a képzői növendékeknek nem igen volt alkalmuk az osztatlan (falusi) iskolai tanítás módszerével és eljárásával gyakorlatilag megismerkedni. Pedig okvetlenül szükséges kellékek mondható, hogy a képző-intézeti növendékek az e fajtájú elemi

TÁRCZA.

A zsidók Angolországban.

— Az „Egyenlőség” tárczája. —

Az a tény, hogy a Rothschild ház főnökét a Salisbury kormánya alatt a „Peers of the Realm” közé felvették és az angol felsőház tagjává kinevezték, magában véve oly nagy jelentőséggel bír, hogy ez alkalommal nem lesz érdektelen az angol zsidók társadalmi és politikai helyzetére vetni egy pillantást azon célból is, hogy a kinevezés politikai és társadalmi jelentőségét teljesen fölfoghassuk. Olyan időben, midőn a zsidók annyi üldözésnek, annyi igazságtalan támadásnak, annyi meggyalázásnak kitéve vannak, midőn egy Stöcker azt hirdeti, hogy a zsidók iránt tanusított talerancia nem egyéb a keresztények vallási közönyének kifolyásánál, midőn bizonyos ultramontán agitatorok azt állítják, hogy a »zsidó szabadelvűség s a jogegyenlőség eltörlését keresztény egyházi érdek követeli, bizonyára fontos megtudni, hogy a praktikus és józan Anglia miként vélekedik a zsidókiól és hogy mily óriási ür választja el az angolt a némettől.

Anglia a vallásosság eme hónapban, zsidót neveznek ki peernek oly kormány alatt, mely magát konzervatívnak nevezi. Ott, a hol a vallás sokkal mélyebben hatolt a keblekbe, a hol egyesek és családok a vallásos nevelésre oly nagy súlyt fektetnek, kint az életben a mindennapi érintkezésben, valláskülömbiséget egyáltalán nem is-

mernek, hanem végzi mindenki munkáját, teljesíti kötelességét és nem gördit embertársának útjába akadályokat azért, mert más vallásban született. A nagy kereskedő és gyári városokban, sok zsidó él és mulat együtt a nem zsidó polgártársával és soha eszébe sem jut kérdezni, vajjon zsidó-e vagy nem? Az angol zsidó nemcsak politikailag, de a társadalmi téren is ugyanazon jogokkal van felruházva mint a nem zsidó angol. Mihelyt olyan állásuk van, melyre ráillik a gentleman és lady czim, a társadalmi osztálykülömbiség falai ledőlnek és az egyenlőség zsidó és nem zsidó között tökéletes. Itt nem valláskülömbiség választja el az embereket egymástól, hanem egyedül és kizárólag a vagyon különbség. A ki gazdag és tisztességes, az előtt egy társadalmi réteg sem zárkozik el; a szegényt, a koldust azonban végtelenül lenézik valásra való tekintet nélkül. A gazdag angol zsidók ropant sokat aldoznak szegény hitsorsosaik segélyezésére. Első sorban arra törekednek a gazdagabb angol zsidók, hogy a szegény zsidó fiatalság valamely iparágot vagy kézművet tanuljon meg, és mivel a legkedveltebb mesterségük, a lakatosság, a kovácsság és asztalosság. ennél fogva az összes európai zsidók közt is alig akad annyi ember, a ki a fentemlített mesterségeket üzi, mint magában az egy Angliában. A zsidók és nem zsidók közti egyetértésnek fényes jele mutatkozott abban a meetingben, melyet egyik skót kereskedelemi városban minden évben megtartatni szoktak, hogy a lefolyt év üzleti forgalmáról mintegy jelentést tegyenek. A meetingen a lord főpolgármester elnökölt, holott a gyülekezetben egy keresz-

iskolában leendő eredményes taníthatás végett a kellő gyakorlottságot már itt az intézetben megszerezhessek. A kérdés tüzetes megvitatása után s a mellőzhetetlen személyi és helyi körülmények tekintetbe vételét folytán az igazgatótanács azt a javaslatomat fogadta el, hogy a fönálló gyakorló iskolának továbbra is változatlanul fönntartása mellett minden évharmad vége felé 10—12 napra egy osztatlan hat osztályu elemi iskola szerveztessék, melyben a képzői tanárok tanítása, illetőleg vezetése alatt a növendékek az osztatlan iskolai tanítás módját megismerhessek. Ezzel a nehéz feladat a körülményekhez képest kielégítő megoldást nyert.

Mind e javaslatok a felsőbbi megerősítést is megnyervén, intézetünkre nézve törvényes erejűekké lettek.

Érvényesítésök és megtestesítésök az 1881—82. iskolai év elején vette kezdetét.

Ugyanekkor az intézetet némi személyi változások is érték. A magyar nyelv és irodalom tanítását mind a négy évfolyamban Führer (ma Füredi Ignác) vette át. A mennyiségtan és a természettan pedig Bein Károly kezébe került.

Még korábban, az új tanítási terv részletes megállapítása idejében, egy másik, nem kevésbé jelentős, jóllehet tisztán didaktikai kérdés megoldása huzamosan foglalkoztatta a tanári kart. Azt tartottuk szükségesnek, hogy a gyakorlóiskolában — melyet a képzői növendékek az osztálytanítók tanításainak meghallgatása végett hetenként négyszer-ötször a rendes oktatás idején meglátogatnak — az osztálytanítók mindenben úgy járjanak el, a mint azt a növendékek a képzői előadásokból elméletileg tanulják; hogy a képzői növendékek elméleti és gyakorlati tanulmányai egészen a legapróbb részletekig teljesen összehangzók legyenek; hogy nevezetesen az egyes tantárgyak mint: a beszéd- és értelemgyakorlatok, a magyar nyelv, tan, a történet, a természetrajz, stb. mindig csak az olvasmányok alapján, és pedig oly módon adassanak elő, hogy a lecke végén a tanító a tanultakat a gyermekekkel rövid mondatokban följegyeztesse, a mely jegyzetek letisztázása, illetőleg kibővítése azután házi föladványokra és tanulásra szolgáljon.

Az igazgató és a tanári kar néhány tagja között e kérdésre vonatkozóan fönforgott véleménykülönbséget

vége az igazgató-tanács a következők kimondásával szüntette meg:

»Az igazgatótanács elvben helyeslően az igazgató indítványát, azt a gyakorlóiskola harmadik osztályától kezdve oly módon határozza keresztül viendőnek, hogy a harmadik és negyedik osztályban a tanulók csak egyes jelszókat jegyezzenek fel, melyek fonálán az előadottakat szóval előadhassák; a negyedik osztály később feladésképpen a feljegyzetteket bővebben írásba is foglalhatná; az ötödik osztálytól kezdve pedig a feljegyzés már kérdésekre való felelet alakjában eszközölhető.

A mi a szemléltető tanítás és „olvasókönyv“ közti — az igazgató és a tanítók között szintén vitás — viszonyt illeti, arra vonatkozólag következők jelenetnek ki:

1. A szemléltető tanítás menetét az olvasmányok szüksége rendezi. Minden, a mi az olvasmány megértésére szükséges, ne utólag, alkalmoszerűen hanem az olvasást megelőzőleg — némiképp külön órában — tárgyalandó.

2. Az olvasókönyv nem lehet egyedüli eszköze a tanításnak; de tényleg más könyv a negyedik osztályig — gyakorló könyveket kivéve — a fiú kezébe nem adandó.

„3. Minden órában vagy írni, vagy olvasni kell valamit.“ (Kivonat az igazgatótanács 1883. évi március 8-iki jegyzőkönyvéből.)

Ilyen auspiciumok alatt közeledtünk az 1881—82. iskolai év befejezéséhez.

Ha valaha a fáradságos, de kitartással és lelkesedéssel folytatott törekvés jó eredménye gazdagon jutalmazta meg a törekvő munkáját, úgy bizonyára ez történt a mi intézetünkben a most említett iskolai év folytán és bevégeztekor. A milyen nehéznek látszott kezdetben az új szervezet végrehajtása, oly simán és fönnakadás nélkül folyt később a munka a képzőben és a gyakorlóiskolában egyaránt, a tanárok és a tanítók nagy öröme. A növendékek szép számmal iratkoztak be; az egyes évfolyamokban majdnem egyenlő számú tanulók voltak. Az óra- és lezkerend is úgy került ki, hogy a tanárookra a négy évfolyam daczára sem jutott több heti 17—18 óránál, jóllehet a tanári kar egyetlen személylyel sem szaporodott meg. Az osztatlan gyakorló iskolának a fön említett

tény sem volt jelen, mert a megjelent kereskedők kivétel nélkül mindannyian zsidók voltak. A lord főpolgármester Provost A. pedig egy előkelő és buzgó keresztény család feje. Angolországban Stöcker és Henrici izgatását értelmetlennek találják; azt kérdik a praktikus angolok: mit akarnak ezek az urak? mind a zsidókat kiűzni? ez lehetetlen. Mind embereknek és polgároknak joguk van országban élni, és ha már velük együtt élni kell, éljünk velük békességben. Egy igen nagy szellemű angol parlamenti tag egy alkalommal így nyilatkozott: „Én sok ország zsidait figyelemmel kísérek; mindenütt olyanok, a milyennekké a keresztény polgártársak tették őket. A szerb közmondásnak igaza van: minden országnak olyan zsidója van, mint a milyent megérdemel.

Sajátságosan érintette főleg a németeket, az a mozgalom, melyet Edward Hyne, egy állításával megindított. Ő ugyanis azt állította, hogy Anglia lakosai Izrael tiz bolyongó törzsétől származnának, azon tiz törzsből, melyek az assyr fogságból nem kerültek többé vissza Palesztinába. Ezzel a tudományos apparátussal bizonyított és megczáfolt nyilatkozattal úgy Angliában, mint Németországban ezrekre menő röpivek, könyvek, folyóiratok foglalkoztak. Az angolok a pro és contra vitából csak erősebb érvet merítettek Edward Hyne állítása mellett és roppantul büszkék szemita származásukra. A „The Banner of Israel“ című hetilapnak, melyet azért alapítottak, hogy Edward Hyne ezen tanának minél nagyobb körökben propagandát csináljanak, már első száma annyira keresett volt, hogy százszoros árt ígértek egy egy szá-

mért, oly nyugtalanul várták a második kiadást. Az új számok pedig szintén bámulatos mohósággal lőnek elkapva. A lap semmi egyébbel nem foglalkozott, mint csupán ezen származási ügygyel és tizenkét oldalon át egyébről nem irt, mint csupán erről. Vezércikk, tárcza és ujdonsági rovat, de sőt a hirdetési rovat is csak erről zengett, ajánlván azon műveket, melyek Hyne állítása mellett bizonyítanak. Egyik műnek a címe: Viktoria királyné, David király sarja és kimutatja, hogy a királyné zsidó származású és hogy a vestminsteri koronázási kő „Jacob kőve“, melyet a zsidók, Egyiptomból kivándorlásuk alkalmából szent erekllye gyanánt magukkal vittek. Az archeologusok az angol czimerből is azt a következtetést vonják le, hogy az angolok szemita faj, a mi abból is kitűnik, hogy a vasárnapi munkásszünetet ép úgy mint a zsidók a szombatot, a legnagyobb szigorral megtartják.

Ezen adatokhoz járul még az a körülmény is, hogy az Angolországban kiásott régi aranyékek mind assyr munkák. Felhoznak azonban számos bibliai és a proféták könyvéből való idézeteket, melyek szerint az angolok és amerikaiak az elsőidő assyr zsidók utódai. Mindebből kitűnik, hogy milyen nagyrebecsült faj Angliában a zsidó, mert különben annyi előkelő tudós nem igyekeznék nemzetét olyannak tüntetni fel, mint a mely a zsidótól származik.

módon fölállítás — a képzői növendékek nagy hasznára — mindig nehézség nélkül sikerült. A főnálló osztott osztályu gyakorlóiskola, pedig szintén oly irányban kezdett működni, hogy a képzői növendékek ott paedagogiai és didaktikai tekintetben annak a megtestesítését találják, a mit az elméletben czélszerűnek és üdvösnek tanultak. Erről tanúságot szolgáltatnak a képzői növendékeknek és a gyakorló iskolai tanulóknak iskolai jegyzetei és egyéb írásbeli dolgozatai, melyek a folyó évi budapesti országos kiállításon a nyilvánosság elé is jutottak.

Ugyanigy, de mondhatni napról napra fokozódó buzgalommal és eredménnyel folyt a nemes munka az 1882—83., 1883—84. és 1884—85. iskolai években is. És ez a képzői és gyakorló iskolai oktatói működés hű tükre.

Ha még megemlítem, hogy az 1882—83. iskolai év kezdetén a testgyakorlás (torna) tan-tását Bokelberg Ernőtől — ki intézetünkötől 12 évi működés után önként vált meg — dr. Zák (ma Hajnóczy) R. József vette át, s hogy azóta intézetünkben a testi nevelés ügye is nagy lendületet nyert: akkor a szives olvasó elé vázlatos ugyan, de hű képet tártam intézetünknek nemcsak multjáról és fejlődéséről, hanem jelen állapotáról is.

Renan beszéde a „celta“ lakomán.

Renan Ernő f. hó 18-án Quimperben, Bretagne egyik kis városkájában egy irói közebéden elnököt és ott hosszabb beszédet mondott, melyben szólt a demokráciáról, a vallási türelemről és egyebekről. Közöljük belőle a következő passzusokat:

»Korunk baja az, hogy ítéleteiben rideg és kemény, hogy hangja igen éles; amire csak akkor volna joga, ha tudná az absolut igazságot. (Még akkor sem igen! . . . Ugy hiszem, aki ily előnnyel bírna, nagyon szerény volna.) Mi, a kik sok indok miatt eddig a világ nagy arenáján kívül maradtunk, kevésbé idegesek, józanabbak vagyunk.

Feledik, hogy a Bretagne a forradalom idején a girondistákkal tartott, mielőtt »chouan«-okat állított ki. Mindig mérsékelték voltunk Jót tennők; ha mindig ilyenek maradnánk, mert úgy látom, hogy a világ a sok intranzigensek miatt csupa ökölharczok színhelye lesz. Mindenki tulságosan hiszi, hogy igaza van; boldog az, aki rászánja magát, hogy csak mérsékeltlen legyen igaza. A democratia pl. bizonyára egyik jogos szükséglete korunknak, És azt hiszem, hogy igen jó demokráta vagyunk. Rettenes reactionariusoknak mondanak bennünket, pedig biztosítom önöket, hogy igen jó liberalisok vagyunk. A szabadságot akarjuk magunk és mások részére.

Azt a rettenetes vallási problémát, mely lidércz gyanánt nehezedik a tizenkilencedik század lelkiismeretére, megoldanók ha magunk volnánk a világon. Igen vallásosok vagyunk, sohasem ismerjük el, hogy ne létezzék a becsületesség törvénye, hogy az ember rendeltetésében ne lenne semmi eszményi vonás. De elismerjük, hogy mindenki szerkeszse a végtelenség regényét saját tetszése szerint.

Tovább megyünk. Azoknak, kik, helytelenül bár, de azt hiszik, hogy csak nekik van igazuk, megengedjük, hogy joguk van az intolerantiára, feltéve, hogy az nem nyilvánul tényekben. A Bretagne több ízben babonásnak látszhatott, de franaticus sohasem volt.

Részemről jobb szeretem a babonát, mint a fanatizmust. A Nyugat és Észak régi népfajai babonások voltak és most is azok. Csak a Kelet, a gonosz Kelet, az fanaticus. Ha mi volnánk az urak, megoldanók a vallásszabadság problémáját, melyet a secták hívei és a vallástalanok soha sem fognak megoldani. Azt hiszem, ha hívek vagyunk régi szellemünkhöz, igazi szolgálatokat tehetünk még a világnak.

Régi becsületességünk a dolgok jelen folyása mellett, hasznosabb lehet, mint valaha. Oly tulajdonság az, melynek eddigelé nem volt nagy becse a világon. De értéke azt hiszem, az áru ritkaságánál fogva emelkedni fog. Mindgyétrebbé válik a világon a hűség, az áldozatkészség. Nálunk ezek bőven vannak meg. Szükség lesz még ránk — Megvan nálunk a bátorság. Valamennyien tengerészek

és katonák ivadékaik vagyunk; apáink harczoltak, hajókat ostromoltak. Goelóban családom ősi földjén, sok még a Renan és ezek nem feledték, hogy őseinknek évszázadokon át az volt a mesterségük, hogy beverjék az angolok fejét, vagy beveressék a magukét. Ez becsületes eljárás volt, mert kölcsönös. A torpedó-hajón, mely pár hónappal ezelőtt kikötött Párizsban, volt egy Renan nevu torpedó-hajós. Ez a találmány valóban jó illik tehetségeinkhez! Mintha csak nekünk találták volna fel.

Értékét két nagy dolognak köszöni: az értelmiségnek, vagyis a tudománynak és a bátorságnak. Azt szeretném, ha a torpedó hajósát tekintenék a legnemesebb mesterségnek, a nagy idealisták foglalkozásának, a kik így nyugodtan ábrándozhatnak, de aztán a hősiesség órájában egy chance-al bírnának négy-öt chance ellenében, hogy ott vesznek Említettek nekem egy Renant, a ki 50,000 frankot szerzett össze azzal, hogy hernyókat szedett és egy-egy hernyóért öt soust kapott.

Hát én is pusztítottam sok kártékony földalatti állatot. Jó törpedóhajós voltam; villamos ütések adtam oly embereknek, akik szerettek volna aludni. —

Nem vagyok író, hanem a nép embere; ismeretlen parasztok és tengerészek hosszú sorának vagyok a végső lencsszeme. Gondolataik összetakarított készletéből élek és hálás vagyok e szegény emberek iránt, kik értelmi józanságukkal annyi nagy élvezet szereztek nekem.

Mi készek vagyunk élni, mikor mindenki csak a halálról beszél. Legjobban hasonlítanak hozzánk, legjobban értékek meg bennünket a szlávok, akiknek helyzete a miénkivel analóg, mert ők ujak és régiak is egyidőben. Egy faj akkor adja virágját, mikor felmerül a feledés tengeréből. A fényes emlék az öntudatlanság nagy alapjáról, a tudatlanság medenczéből emelkednek ki.

Nem akarom önöket arra buzdítani, hogy cultiválják a tudatlanságot; olyan növény ez, mely magától is megterem; az általános kötelező oktatás daczára, mindig marad abból elég. De félténem az emberiséget azon a napon, melyen minden réteg öntudattól volna áthatva. Honnét jönne majd a lángelme, mely majdnem mindig hosszú, előzetes álomnak az eredménye. Honnét jönne az ösztönszerű érzetem, a vitézség, mely örökölt tulajdonság; a nemes szeretet, melynek semmi köze az elmélkedéshez; a nemes gondolatok, melyek öntudatlanul élnek bennünk és melyek egy faj, egy nemzet örökségének java részét képezik? —

A beszéd után Renan megígérte, hogy meg foja írni »aggböri emlékiratait.«

H I R E K.

— Az iskola év elején. Sok mondani valónk volna ez alkalommal, sok jelenségre kellene figyelmeztetnünk a szülőket, kik gyermekei életpályáik fölött határozni hivatva vannak épen most, midőn az iskolaév kezdődik. Lapunk minden egyes számában találja az olvasó azokat az elveket, melyeknek irányadónak kellene lenni a szülők előtt. A zsidó protekcióra nem számíthat. Üldözés majd gyengébb majd erősebb modorban, ez az osztályrésze. A zsidó szülő tartsa tehát szem előtt, hogy miként ő maga, úgy gyermekei is csupán önmagukra lesznek utalva, mikor a nagy világ küzdő térére lépnek. De azért ne csüggedjenek és ne engedjék magukat a tudományos pályáktól elriasztani. Tanulni, sokat tanulni ez legyen a jelszó! — Meg kell itt említenünk azt a sajnos esetet is, miről bennünket értesítenek. A holdutczában van egy iskola, a hol azt tüzték ki czélul, hogy zsidó felekezeti tanulókat vesznek fel ingyen. Ez rendben volna, ha nem lenne összekötve azzal a hátsó gondolattal, hogy e zsidó gyermekeket megnyerjék a katolikus vallásnak. Tanító és tanítónők ugyanis arra törekednek, hogy az iskola év alatt szülőket és gyermekeket előkészítsék az áttérés nagy akciójára. Ez intézetben pénzáldozatoktól sem riadnak vissza, mikor a szülők megvesztegetéséről van

szó. Keresztény szülők gyermekeit egyenesen visszautasítják, mert az intézet célja, úgy látszik, csupán a zsidógyermek átterítése a katolikus vallásra. Hogy ez iskola honnan veszi azt a 12.000 forintnyi fentartási költséget, azt nem tudjuk. Tény azonban, hogy nagy buzgósággal dolgoznak és hogy már eredményt is tudnak felmutatni. Mindezt azért tartjuk felemlítendőnek, hogy a vallás- és közoktatásügyminiszterim tudomást szerezzen róla és akadályozza meg a vallásvásárlást, mely Budapesten olyan nyíltan üzetik mint Cochinchinában.

— **A debreczeni „német“ szónoklat.** Mult héten említettük, hogy néhány fővárosi lap és ezek között főleg a P. Hir. nagy hühöt csaptak a miatt a német szónoklat miatt, melyet egy zsidó rabbi a debreczeni zsinagógában nem is mondott. Ez ügyre vonatkozólag adjuk a D. Ellenőr következő sorait, melyekből a tényálladék egész tisztán kiderül. A D. E. írja: Némelyik fővárosi lapból már ugyancsak mekszoktuk, hogy városunkból rendesen rosszul értesítvén, a valónak nem igen megfelelő híreket közölnek. Ujabban egyik valami botrányról ír, a mely a helybeli (Anna-utcza) zsidó imaházban folyt volna le a kiraly születés napja alkalmával tartott istentisztelet alatt, midőn a rabbi német szónoklatot mondott. Mi magunk jelen voltunk ezen istentiszteleten s csak az igazság iránt való tartozó kötelességünknek teszünk eleget, midőn kijelentjük, hogy ezen alkalommal a nevezett helyen épenséggel semmi botrány nem tört nt. De mért is történt volna? A hitközség több tagja — élén Katz Jakab hitk. tanácsossal — igen szives előzékenységgel fogadta a nagy számu más vallásfelekezethez tartozó közönséget s magyarnyelvű sorrendet kézbesítettek mindenki számára. Hallottunk szép magyar nyelvű imát. Majd a lelkész imázott elébb héber nyelven s később udvariasságból a jelenlevő közös hadseregbeli tisztek iránt is, német nyelven mondta el igazán, meglepően magyaros érzelméről tanuskodó imáját. Ezt is mély csöndben a helyzethez illő komolysággal hallgatta mindenki és a szertartás befejezésig a templomból senki e miatt el nem távozott, uem mozgolódott és nem zugott. Mi nem védjük a »német« nyelven való imádkozást, — de nem találják oly szörnyü bűnnek, a mi miatt érdemes lett volna pellengérére állítani azon hitközséget, melynek magyarosodását, magyarosító törekvéseit és hazafias érzelmeit, né mely lap többször erősen dicsérte; szerintünk a német imázást tulságba vitt több oldalú udvariasságnak tartottuk és tartjuk — egyébnek semminek. Ugyan annak tekinté bizonyára városunk és megyénk egyik magas állásu köztiszteletnek örvendő egyéne, a ki atyai jóakarattal és bizalmasan jelenté ki, hogy tekintettel a három templomban tartott ünnepélyek hosszadalmasságára is, — ez az ime elmondattott volna annyival is inkább, mert né mely »jóakaró« tendentiozuson félre magyarázhatja a legtisztább szándékot is. — A rabbinus követhetett el különben e tekintetben tévedést, de az egész hitközséget vádolni és leczkértetni e miatt épenséggel nincs elegendő ok. Azt meg határozottan tagadjuk, hogy Debreczenben volna oly müveletlen ember, a ki ily ünnepélyen s oly helyen a botrány legcsekélyebb fokának elkövetését is megengedné magának. Szép rendben, müvelt közönséghez illően folyt le az egész ünnepély s a depr. közönség tudja, hogy e német nyelvű ima nem oly nagy kő, a melybe bele kellesen okvetlenül botolni — ha csak nem szándékosan. Mi a helybeli izr. magyarságot az értelemből ítéljük meg első sorban és ők — mint ilyenek ezutal nem érdemelték meg azt a vastag predikációt a mit elégséges ok nélkül kaptak!

— **Petőfi Sándor egyik nyilatkozata a zsidókról.** Amaz emlékezetes napokban, melyek a magyar haza- és szabadságszeretnek örök dicsőségére válnak, tudvalevőleg több helyen zsidóellenes mozgalmat indítottak meg azok, kik mindenkor a zavarosban szeretnek halászni. A sajtónak egy része csatlakozott e csőcselékhez és szította a faj és vallás gyűlöletet a mennyire csak lehetett. Petőfi Sándor, a lánglelkü költő, e mozgalomnak nagy ellensége volt, a mit nemcsak nyilvános beszédekben, hanem azzal az írásbeli nyilatkozattal is bebizonyított, melyet a Képes ujság szerkesztőjéhez írt. E nyilatkozatot lapunk egyik barátja rendelkezésünkre bocsátja, és mi készséggel tesszük közzé annál is inkább, mert vannak az antiszemiták közt, kik a nagy költő dicső emlékét, a szabadság, egyenlőség és testvériség tántorithatatlan harcosának fényes nevét az antiszemizmussal való rokonszenvezés gyanujával befeketitik. Petőfinak a Képes ujsághoz beküldött nyilatkozata ekkép hangzik:

»N y i l a t k o z a t. A képes ujság 22. száma egy izgató gunyképet közle a zsidók ellen. Ám teljék benne az együgyűnek kedve, ha tetszik. De ez engem azon határozatra indított, hogy nevezett lap' pesti tudósítója lenni megszünjem; mert az olly lapnak szolgálni, mely egy elnyomott néposztályt gunyolni elég aljas, szégyennek, — olly lapnak szolgálni, mely most is a külön népeket egymás ellen izgatni elég vakmerő, p o l g á r i b ű n n e k tartom. Egyszersmind még netalán nála lévő dolgozatim' közlésétől ezennel eltiltom. Pesten, máj 31. 1848. *Eljen!!!*

— **A miskolezi izr. hitközség templomában f. hó 27-én este 6 órakor az elhunyt világhírű filantropnak Sir Mózes Montefiorenak emlékére gyászistentisztelet tartatott, a mely alkalommal főt. Rosenfeld Mayer helybeli fő-rabbi ur a nagy számban egybegyűlt hivei előtt megható gyászbeszédet mondott. Rövid de markáns vonásokban ecsetelte a dicső elhunytnek áldásdús működését, fennkölt lelkületét és mély vallásos meggyőződését, de leginkább az ürre utalt, amelyet hátrahagyott. Végül felhívta az ajtatos kegyelettől áthatott jelenvoltakat, hallgatnák meg állva a kántor által a megboldogult lelki üdvéért elmondandó imát, minek befejezésével a gyászistentisztelet is véget ért.**

R.

— **Lembergől** írják, hogy ott egy Lahn Izrael nevű gazdag zsidó kereskedő 20.000 frtot ajánlott arra a célra, hogy Palesztinában a szegény zsidók számára gyárak állittassanak. Az adakozó egyuttal felhívást intézett gazdagabb orosz és galicziai hitrokonaihoz, hogy ők is járuljanak a tervhez, mely még ez évben kivinni szándékoztatik.

— **A helybeli izr. hitközség 6. osztályá nyilvános leányiskolájában a jövő 1885|6-diki tanévre való beiratások aug. hó 30-án, 31-én és szept. 1-én délelőtti 9 órától 12-ig és délutáni 3 órától 5-ig fognak megtartani. A tandíjat fizetők délelőtt, a tandíjmentesek, ha már eddigi s az intézet növendékei voltak, az első két napon, ha pedig ujonnan belépők — a menyire a hely engedi — csakis a harmadik napon délután lesznek beírva. A rendes előadások szeptember 3-dikán veszik kezdetüket.**

— **A kremzieri császárálálkozás** alkalmával a városban nagy néptolongság volt. Ezt egy koborló antiszemita zsebtolvajlásra akarta felhasználni és már is bele nyult valamely uriember zsebébe, midőn a rendőr megcsípte. A zsebtolvaj a kihallgatásnál büszkén vallotta magát antiszemitának, a mi némi megütközést is keltett, mert az antiszemiták többnyire rablók s nem zsebtolvajok szoktak lenni.

Hirdetések.

Füredi Ignác

(Lakik: Pesten, Kerepesi út 6.)

Könyveinek jegyzéke.

<i>Uj magyartalanságok</i> , betűrendben, (kapható a szerzőnél és minden könyvárusnál). Ára füzve	40 kr.
<i>Rendsz. Magyar nyelvtan</i> felső nép-, polgári és középisk. használatra, (3 kiad.), kötve	60 kr.
<i>Nyelvtani példatár</i> , 3 kötetke (Szerzőtárs; Schön József; a Franklin-T. kiad.); kötve	20—25 kr.
<i>Számtani példatár</i> , 5 kötetke, (4. kiadás), kötve	20—24 kr.
<i>Hazai s általános földrajz</i> , (10. kiadás)	30 kr.
<i>Népiskolai Földrajz</i> , (kisebb)	20 kr.
<i>A magyarok Története</i> , (15 kiadás) kötve	30 kr.
<i>A Természetrajz elemei</i> , (6. kiadás) kötve	20 kr.
<i>Világtörténet</i> jellemképekben, füzve	60 kr.
<i>Kisebb Világtörténet</i> , (Aigner kiadása)	40 kr.
<i>Első okt. a Francia nyelvben</i> , kiejtéssel, kötve	30 kr.
„ <i>Emil, vagy a Nevelésről.</i> “ Irta Rousseau J. J. Franciaából ford. Füredi Ignác, füzve	2 frt 40 kr.
<i>Luchósz Hap'olim</i> , methodikusan rendezve nyelvtani jegyzetekkel, kötve	20 kr.
<i>Első magyar Machzór</i> két kötetben	2 frt — kr.
<i>Mózes I. könyve</i> , pályanyertes fordítás. Kiadta az orsz. izr. tanítóegyesület (2. jav. kiadás) kötve	40 kr.
<i>Mózes III. könyve</i> (1 kiadás) kötve	40 kr.
<i>Ollendorff-Nagy Ungarische Sprachlehre</i> mit einem deutsch-ung. Wörterbuch, steif gebunden	1 frt 60 kr.
<i>Vaterl. und allg. Geografie</i> (Grill)	30 kr.
<i>Geschichte der Ungarn</i> , 8. Auflage	30 kr.
<i>Weltgeschichte in Charakterbildern</i>	50 kr.
<i>Praktische Ungar. Sprachlehre</i> (2. Aufl)	36 kr.
<i>Praktische Franz. Sprachlehre</i>	30 kr.

Nagyobb megrendelések jelen ékeny rabatt-ban részesülnek.

!Ternó!! Ternó!! Ternó!

6240 frtot — Brünni huzásbau. augusztus 12-én — 6240 frtot nyertem a Budapesten, kerepesi ut 74. sz. I. em. 7. ajtó lakó Mihálik János matematikus urtól kapott 7, 83, 43, számokra!

Azon bizalom, mely Mihálik János urnak évek óta mindenfelől jut, engem is fölbátorított arra, hogy e híres számművész szívességét én is igénybe vegyem és tőle oly biztosan kiszámított, kimaradhatlan nyereményhez vezető szerencse számokat kikérjek, melyeket már számtalan embertársam boldogítására közölt. És csakugyan, — ugyszólván bizalmam jutalmául — a Mihálik urtól kapott fentmegjelölt számok által egyszerre gazdaggá lettem, miért is el nem mulaszthatom az örömteljes esetet embertársaim javára és hálaérzetem csekély jeléül közzététni. — Mihálik ur már ezer meg ezer esetben igazolta a belé helyezett bizalmat, mivel szilárd fáradozása, kitünő szellemi tehetsége és Isten kegyelme által bámulatot gerjesztő, más által soha fel nem mutatható eredményeket ért el! — Mihálik ur már számtalan szegényt gazdagított, minden özvegyet és árvát aki hozzá fordult legszívvelyesebben pártfogolt, sok szegény betegnek, kinek orvosságra nem jutott pénze, dús nyeremények által egészségét segítette helyreállítani, és így magas tudománya és jótékonyága minden esetre a legfőbb elismerést érdemli. — Minden évek óta inséggel küzdő embernek most nyílik a legfőbb alkalom, gyötrelmeitől szabadulhatni e híres matematikus segítségével, miért is el ne mulassa senki, Mihálik János ur bölcs tanácsát igénybe venni, illetőleg tőle biztos nyereményhez vezető szerencseszámokat kikérni.

Kiváló tisztelettel maradtam

Stojanovits József

tükkör- és üvegárúk raktára.

Szerajew, új-utcza, Bazar français.

Mihálik János urhoz Budapest, kerepesi ut 74. sz. I. em. 7. ajtó intézett levelekhez kéretik válasz végett 3 drb. 5 kros bélyeget csatolni.

A Lövy-féle héber könyvkereskedésben Pesten (Király utca 1. sz.) megjelent:

מחזור

HÉBER-MAGYAR MACHZÓR

vagyis

UNNEPI IMÁDSÁGOK

izraeliták számára,

Magyarra fordította: *Füredi Ignác* képző-tanár Budapesten. Kapható mindenféle kötésben (két kötetben) 2, 3, 4, 5 frton. — Ugyancsak Lövy-nél kapható továbbá: *Magyar imakönyv* Deutsch Henriktől. Magyar imakönyv nők számára Stern M-től.

GUMMI és HALHÓLYAG.

Legfinomabb és legbiztosabb elővigyázati készülék minden következmény ellen, csak valódi párisi garantiroztatik, tuczatja 1, 2, 3, 4 és 5 frt. — Legfinomabb párisi óvó-szivacsok. tuczatja 2, 3 és 1 frt. — Legfinomabb hölgy-preservatífs, darabja 2 frt. Kitünő szipensoriumok darabja 1 frt, 1 frt 50 kr, 2 frt és 3 frt. — Küldi titoktartás mellett, használati utasítással

Jul. Reif, specialista, WIEN, IV., Margarethenstrasse 7.

28. csoport a kiállításban.

A ezimre tessék figyelni!

Nagyszerű butor-eladás.

A helyiség átalakítása végett a nagyszerű butorraktár mélyen a bevásárlási ár alatt eladva lesz. Nagy raktár szabadalmazott gyermeköltöző szekrényekben fürdő-berendezéssel és mázolt előszoba-berendezésekben.